

Nr 211.

Av herr **Lindhagen**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående åtgärder för att förhindra frivilligas deltagande i inbördeskriget i Spanien m. m.*

Folkförbundets flesta medlemmar ha nu genom förmedling från London efter cirkulation uppfordrat varandra att förbjuda frivillig tillströmning av manskap och vapen till det spanska inbördeskrigets fronter. Svenska regeringen har i dag framlagt för riksdagen ett lagförslag till förhindrande av tillströmning av frivilliga. Och pressen skriver: »Vi kunna ej undandraga oss att deltaga i denna manifestation.» Stormakterna frukta att komma i krig med varandra i Spanien, varifrån det nya världskriget ej är långt borta. Småstaterna ha ock ett intresse att förhindra en sådan utveckling.

För stormakterna med sina intressebetonade upprustningar är det en naturlig sak att nu stanna vid ett sådant steg. Med detta vidtager däremot de kolonilösa småstaternas kallelse för även ett humanistiskt inslag i det spanska blodbadet. Därmed äro vi inne på folkförbundets avståndstagande från inblandning i *europiska staters »inre förhållanden»*. Framför allt anses de färgade rasernas frigörelse i Asien och Afrika icke angå folkförbundet. Det är en inre angelägenhet. Däremot äger folkförbundet lägga sig i de europeiska minoriteternas rätt, så vitt de berörts genom Versaillesfreden. Detta är ett ständigt diskussionsämne på konferenserna, men förbundet hjälper sällan dessa minoriteter och svarar icke på deras skrivelser. Förmodligen därför, att förbundet varken vågar eller kan göra något avsevärt.

Nu har emellertid ett positivt ingripande i *Spaniens inre angelägenheter* ägt rum. Men här stanna som sagt stormakterna av förklarliga skäl. De äro för närvarande sysselsatta med förberedelser till eventuella krig med dessas barbari och äro därför ej lagda för att komma med någon humanism till de båda fronterna i Spanien. Här stå nu småstaterna inför en pliktuppfyllelse.

*

Det svenska lagförslaget är, synes mig, ofullständigt och halvgånget, för det första därutinnan, att det saknar antydning om något intresse att samtidigt söka åstadkomma en medling mellan de krigande i syfte att genomföra *enahanda fångbehandling som är stadgad för nationalkrigen*. Detta tillika under internationell kontroll. Även stormakter böra kunna nitälska därför. Det är angeläget för alla stater att icke godtaga och äventyra i sina länder en sådan lösning av sociala motsatser, som nu försiggår till skam för mänskligheten på den Pyreneiska halvön.

Under enahanda inbördeskrig i Finland 1918 erhöll jag av den liberala

regeringen jämte dåvarande attaché i Helsingfors Malmar just ett sådant uppdrag. Några styrkor av svensktalande vita trupper stodo utdrivna mot skärgårdarna utanför Borgå. Deras öde var beseglat att i strid eller fångenskap nedgöras till sista man. Den röda regeringens bistånd vanns utan svårigheter. Efter åtskilliga förhandlingar och upplevelser i krigszonen undertecknade jag till sist uti en fyrmästarbostad i havsbrynet ett kontrakt med de röda truppernas befälhavare att det vita manskapet, som gav sig till fånga, skulle åtnjuta nationalkrigens skydd och, än mer, föras till Helsingfors och där interneras under kontroll av den svenska beskickningen. Ett prejudikat således att det går för sig att fresta ett sådant internationellt ingripande även i Spanien.

*

Vidare företer det spanska inbördeskriget ett uppblussande av det skändligaste i inbördeskrigens historia, nämligen att, likaledes å båda sidor, icke kombattanter, vanlig civilbefolkning, utan lag eller annan hänsyn häktas på misstankar om misshagliga politiska tänkesätt, för att sedan arkebuseras på det grymmaste. Även här bör icke, såsom ännu sker, den europeiska opinionen tillåtas stå som åskådare utan initiativ. Även här borde enahanda medling under internationell kontroll, som ovan sägs, frestas. Det bör i sanning också vara en oavvislig folkförbundsuppgift.

Inskridanden mot flygplanen är för ögonblicket förmodligen en omöjlig sak.

*

För det tredje bör det icke vara tillåtet för Europa att stå likgiltigt inför vad sedan sker även med en sådan humaniserad inbördes krigföring. Det förefaller mig nästan brottsligt, att vi slå oss till ro inför utgången av denna bältespänning mellan två dödsfiender, som tävla om att först få kniven i varandras liv. Vem som än segrar slutar det med nya blodbad av obeväpnade och en författning som skapas brutalt av de segrande vapnen utan att hela folket — efter något andrum för eftertanke — blir hört genom allmän slutna omröstning likaledes under internationell kontroll såsom skedde exempelvis i Sönderjylland och Saar.

*

Den 25 augusti 1936 ingavs av mig en petition till Konungen om svenskt eller helst nordiskt initiativ till inskridande i Spanien för inställande av blodbaden och omedelbar medling, — detta sagt i allmänhet.

Denna petition förenledde — i samband med instruktion den 19 september 1936 för de svenska ombuden vid nationernas förbunds sjuttonde ordinarie möte — det regeringsbeslutet, att petitionen skulle för kännedom och det beaktande, som av omständigheterna föranleddes, delgivas ombuden. Någon framfärd i de ovan omnämnda syftena kom emellertid ej till stånd vid mötet och förmodligen icke heller allvarligt på tal.

Med åberopande av nämnda petition, som här bilägges, samt av vad i denna motion mera konkret utvecklats, hemställes:

att riksdagen — med anledning av propositionen nr 125 och godkännande av densamma — måtte ytterligare äska, att Kungl. Maj:t ville ta initiativ till ett Sveriges, Nordens eller än vidare internationellt ingripande, för att genom förhandlingar och under internationell kontroll i det spanska inbördeskriget främja:

1) enahanda skydd för fångna combattanter, som genom internationellt avtal är stadgat för nationalkrig;

2) ett avstående från mord på icke combattanter, som med eller utan skäl misstänkas för andra politiska åskådningssätt;

3) intervention i syfte, att den slutliga spanska konstitutionen efter vunnet andrum uppbygges på hela folkets omröstning på sätt som skett exempelvis i Sönderjylland och Saar.

Om propositionen anses vara så brådskande, att den måste omedelbart antagas med åsidosättande av konstitutionell praxis, bör detta ej hindra, att denna motion därefter behandlas i laga ordning, såvida den ej likaledes omedelbart bifalles. Exempel på en sådan tudelning av ett ärende är propositionen nr och motionen II: nr 268 av andra riksdagen 1914.

Om remiss av denna motion till utrikesutskottet hemställes.

Stockholm den 21 januari 1937.

Carl Lindhagen.

Bilaga till motionen I: 211.

Till Konungen.

Det spanska inbördeskriget är väl ett av de rysligaste utslagen av tidens barbari. Skall detta verkligen betraktas fortfarande som en inre angelägenhet för Spanien? Stå vi icke här inför en internationell angelägenhet av ödesdiger vikt? Det tycks icke betraktas så på höjderna. Inga allvarliga steg till medling och varför icke även ett ingripande förnimmes.

Stormakterna äro för stora och enligt naturlagarna således oförskyllt de mäktigaste härdarna även för tidens barbari i styrelsesätten. De äro alla djupt intresserade i den spanska konflikten, men såsom det förefaller dock icke av människokärlek utan av räddhåga för varandra. Det stora politiska spelet är nu att hindra varandra från officiellt stödande av den ena eller av den andra av de blodbesudlade parterna. Underhandlingarna pågå därför att efter avtal ingen av de mäktiga rivalerna få officiellt stödja den ena eller den andra av de krigförande med tillförsel av vapen. På omvägar kan det förmodligen ändå icke alldeles hindras.

Stormaktspolitiken betraktar således vad som försiggår i det olyckliga landet såsom en inre angelägenhet och inför denna diplomati skall världen uppfordras att stå neutral som om ingenting hänt. Det är samma stormaktspolitik, som ängsligt vakat i folkförbundet och fortfarande vakar i sina avgörande sidoöverenskommelser för att redan undertryckta folk i de färgade världsdelarna och även i Europa icke må tillåtas någon verklig självbestämningensrätt. Även denna intressepolitik bemantlas med att en nationalitetsbefrielse är en inre angelägenhet för den härskande staten.

Och vad gör folkförbundet? Det vill ju leva och nu stå vi inför dess ödes timma i september. Det kan efter sitt nederlag stå upp, såsom man vill hoppas, men säkerligen endast under förutsättning av en omvälvning i dess idéer och organisation. Den »inre angelägenhetens» spöke hotar att hålla sin hand över att stormakterna ej tillåta det. Ett varsel är även att det aktuella av allt i detta ögonblick, Spaniens undergång, veterligen ej kommer upp på förbundets dagordning i september.

Den europeiska förnämmitetspacifismen träder nu också stödjande fram för folkförbundets reorganisation med sina synvillor i förhoppningarna att skapa fred och »minskning» i rustningarna med bibehållande av krigens och rustningarnas djupliggande orsaker. Det är värdefullt att vidmakthålla stämningen för freden hos folken, men det framlagda programmet är synvillornas morgonvakt. Någon nationalitetsbefrielse i Asien och Afrika får givetvis icke komma till tals och inbördeskriget i Spanien känner programmet icke till. Det i mediet av förra århundradet framstormande humana kravet på dödsstraffets avskaffande, som också i stor utsträckning skedde, upplöser sig nu som ett försvinnande töcken.

Småstaterna äro nog bekymrade. De äro ju så små, att de dock måste söka sin storhet i medkänsla och sin förmåga i tillflykt till sanningens makt. Men vår räddhåga och tystnad hindrar oss från ett framträdande.

Detta är farligt även för vår rättskänsla. Smittan utifrån demoraliserar även oss. Alla tidningar innehålla spalt upp och spalt ned omfattande »intressanta» skildringar om Salaligans småmord till ett antal av fem tror jag. Men slaktandet på det mest djuriska sätt dagligen av tusentals människor väcker inget uppror av sinnelagen i tidningarna och således icke heller hos folket. Telegrammen återgivas kallt i pressen, och om morgontidningen ej innehåller massmord från Spanien så säger hufvudstaden till sin hustru vid morgonkaffet: »Tidningen är icke intressant i dag.»

Wilken än segrar i Spanien dröjer det kanske en generation, innan det olyckliga landet förunnas en rimlig tillvaro. Och vilka skändligheter hota ej omedelbart, om vare sig den ena eller andra segrar. Må vi påminna oss Laotzes ord för tre tusen år sedan: »Den som har sin glädje i att döda människor, bör ej få något inflytande i riksstyrelsen.»

Det hemställes att Kungl. Maj:t ensam eller helst i förening med Nordens övriga regeringar vid folkförbundets stundande sammanträde påkallar beslut om förbundets inskrifande i Spanien för inställande av blodbadet och omedelbar medling eller — om folkförbundet ej kan tilltros ens ett försök till en sådan uppgift — verkar för att Sverige, helst i förening med Nordens övriga stater, ensamma göra vad de kunna för ett sådant ändamål.

Stockholms den 25 augusti 1936.

Underdånigst
Carl Lindhagen.